

2023-09-11

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

cc: lars.bryntesson@regeringskansliet.se

Er ref: Dnr KN2023/03016

Remissvar över utredningen SOU 2023:18 Värdet av vinden

Svensk Vindkraftförening tackar för möjligheten att få bidra med vår syn på arbetet med "Värdet av Vinden". Svensk Vindkraftförening företräder 650 medlemmar med ett gemensamt mål att verka för en effektiv utveckling och långsiktigt lönsam vindkraft i Sverige.

Sammanfattning

Vi anser att utredningen är mycket väl genomarbetad och håller hög kvalitet. Vi delar slutsatsen att utredningens ofullständiga förslag innebär att uppdraget inte når sitt syfte, utan snarare motsatsen; den kommunala oviljan att tillåta vindkraft kan förväntas öka. Det är därför ytterst angeläget att regeringen hör samman utredarens tydliga uppmaning att omgående utarbeta konkreta förslag som innebär att staten ger den enskilda kommunen rimliga skäl att bidra till att landets energibehov tillgodoses. Att säkra Sveriges energitillförsel är tvivelsutan ytterst ett statligt ansvar, inte ett kommunalt. Med det följer att de ekonomiska incitament som krävs för att motivera kommunerna också ska finansieras av staten. Vi anser att detta enklast sker genom en kommunalisering av fastighetsskatten. Detta bör genomföras skyndsamt.

För staten är kostnaden av en kommunalisering av fastighetsskatten väl använda resurser. Genom att möjliggöra en fortsatt stark utbyggnad av landbaserad vindkraft ger staten dels näringslivet förutsättningar att genomföra den industriella revolution som ligger inom räckhåll, dels svenska hushåll el till rimlig kostnad (Swecos analys [Vindkraftens elprispressande effekt 2022–2025](#)).

Ovan föreslagna insats från regeringen blir ett viktigt steg i vad Svenskt Näringsliv, SKGS (basindustrins energisamarbete) med flera under året tydligt efterlyst: Ett politiskt ledarskap och en nationell plan för att vi som land ska klara hem de unika chanser till industriell utveckling som står för dörren. Som i sin tur ger goda ekonomiska förutsättningar för fortsatt välfärdsbygge.

SKGS i Almedalen 2023: "Nu krävs verkstad, landbaserad vind här och nu, havsbaserad vind på 2030-talet och sedan ny kärnkraft, se [Industrins elbehov ökar med 72 TWh till 2030](#)." Samma som Svenskt Näringsliv säger i [Startprogram för mer vindkraft](#)

Vi anser att parallellt med regeringens arbete att ta fram förslag till ekonomiska incitament ska även förslag som omfattar en korrigerande lagrum i Miljöbalken som säkrar kommunens inflytande i tillståndsprocessen utarbetas. Bra förslag till sådan korrigerande togs fram i betänkandet En rättssäker vindkraftsprövning (SOU 2021:53).

Utöver införande av ekonomiska incitament, ser vi det även som angeläget att fortsätta arbeta med att minska den påverkan på omgivningen som vindkraften kan ge. Som utredningen pekar på (avsnitt 1.1.1, samt fördjupning i 9.5) är hinderbelysning något som uppfattas som störande. Att anpassa regelverket

kring hinderbelysning till internationell standard är en åtgärd som avsevärt kan minska störningar på omgivningen. Därför bör regelverket för hinderbelysning anpassas skyndsamt.

Vad gäller de konkreta förslag utredningen föreslår som kompensation för den påverkan vindkraftsetableringar ger för människor i anläggningarnas närhet, anser vi dessa över lag bra och väl genomtänkta, men föreslår viss justering som beskrivs i det följande.

Synpunkter på framlagda förslag

Generellt. Vi delar helt utredningens analys att de som berörs av en vindkraftsetablering kan delas upp i de fyra kategorierna markägare, närboende, lokalsamhället och kommunen, och att rimliga kompensationsåtgärder för den påverkan en vindkraftsetablering innebär ser olika ut för respektive kategori. Vi anser vidare att de åtgärder som föreslås i allt väsentligt är väl genomtänkta och att de ekonomiska beloppsnivåerna ligger rätt. Det är dock viktigt, att den totala delningen av intäkt till lokalsamhälle och närboende inte blir så hög att den riskerar att hämma investeringsviljan. Nedan följer våra specifika synpunkter på de olika förslagen:

Markägarna. Vi tycker det är rätt att inte föreslå några direktiv eller regler hur ersättningen till markägarna ska utformas, utan låta detta vara som tidigare. Rena civilrättsliga avtal där sund konkurrens på en öppen marknad innebär att ersättningsnivåer och övriga villkor är självreglerande.

Närboende. Precis som utredningen slår fast är det inte ovanligt att ett utbrett lokalt motstånd mot ett planerat projekt har sin startpunkt i den oro som personer boende allra närmast projektområdet hyser. Det är därför viktigt att tidigt under projekteringsfasen tillse att denna oro inte tillåts växa och vi bedömer att de åtgärder utredningen föreslår har goda chanser att bli framgångsrika. Detta grundar vi på redan genomförda projekt där snarlika stödmekanismer praktiserats¹.

Intäktdelning. Vad gäller beräkningsunderlaget för intäktdelningens belopp anser vi det helt fel att med trubbig indata försöka beräkna ett enskilt vindkraftverk produktionsintäkt. Det bör i stället vara genomsnittverkets faktiska produktionsintäkt som används. Denna beräknas enkelt utifrån parkens bokförda samlade produktionsintäkt delat på antalet verk i parken. Det enskilda verkets störning hos den närboende är ju inte heller kopplad det specifika verkets faktiska produktion. Omsättningsbeloppet från bokföringen ska ju för övrigt ändå inhämtas för att bestämma aktuellt finansieringsstöd till lokalsamhället.

Inlösenoption. Vi tycker att tanken att flytta riskbedömningen från den mest orolige (fastighetsägaren) till den minst orolige (tillståndshavaren) är mycket väl funnet. Vi tycker också att förslaget kan motiveras av att det kan bidra till att stilla en oro för att "allt går åt fanders" hos fastighetsägaren, även om vår bedömning är att i praktiken kommer en inlösenoption ytterst sällan att aktualiseras. Detta tack vare att den föreslagna intäktsdelningen kan förmodas leda till att det uppfattas inte så dumt ändå att äga ett hus i närheten av ett vindkraftverk. Det är ju trots allt långt ifrån alltid som störningarna från verken är påtagliga och intäktsdelningspengarna rullar in på kontot parallellt med viss tillvänjning. Så trots den tämligen komplicerade författningstexten som förfarandet kräver och att den sällan kommer att tillämpas anser vi den motiverad som "orosdämpare"

¹ På Näsudden på södra Gotland revs 60 mindre vindkraftverk 2010 och ersattes av 30 st betydligt större verk, där flera placerades betydligt närmare bostäder jämfört med hur de tidigare mindre verken varit placerade. De nya placeringarna har trots kortare avstånd och större verk accepterats och den nya parken har drivits utan protester i 12 år. Förklaringen är en inte obetydlig intäktsdelning som finansierats genom att berörda markägare avstod hälften av arrendeersättningarna att fördela mellan de inte mindre än 18 bostadsfastigheter som låg på kortare avstånd än 1000 m från ett nytt vindkraftverk.

Lokalsamhället. Vi anser att utredningen funnit en balanserad nivå på i vilken utsträckning krav på byggedepeng till lokalsamhället kan regleras i en förordning. Frihet under ansvar och ett tydligt regelverk om tänkt ordning fallerar. Det samlade finansieringsstödet bör begränsas till 0,25% av produktionsintäkten.

Kommunen. Som framförts i detta yttrandes inledning anser vi att kommunerna ska ges ett substantiellt ekonomiskt incitament för att bejaka vindkraftparker som föreslås på väl valda lokaliseringar, och att denna ekonomiska kompensation ges genom att kommunalisera fastighetsskatten på vindkraftverk. Lika viktigt är att parallellt med denna förändring inom fastighetsskattelagstiftningen ändras också de lagrum i Miljöbalken som säkrar kommunernas inflytande i tillståndsprocessen för vindkraftverk. Vi anser att de ändringsförslag som togs fram i betänkandet En rättssäker vindkraftsprövning (SOU 2021:53) ger ett bra underlag för förändrad lagtext.

Stöd för en nationell plan för landets energiförsörjning. Av utredningens arbete framgår klart att kommunerna i dag har en otydlig roll i ett otydligt system för landets energiplanering (Bilaga 4 och 9²). Behovet av en nationell plan för att Sveriges elproduktion ska möta en alltmer uttalad signifikant efterfrågeökning i närtid framstår nu klart. Alltså, åter det samma som industriföretagen lyft fram i de rapporter som vi hänvisat till ovan. Vi instämmer till fullo i detta och stödjer därför att Klimatråtsutredningens förslag om att ett mer strukturerat och samordnat system för energiplanering bör utredas. I sammanhanget bör det vara meningsfullt att låta Energimyndigheten ta fram en vägledning hur lagen om kommunal energiplanering kan tillämpas givet rådande läge. Här torde det bli aktuellt att utreda ett statligt stöd till kommunerna för det ansvar för energiplanering och översiktsplanering som redan ankommer på dem enligt lag.

Kopplat till förslagen ovan bedömer vi som ett viktigt steg mot en nationell plan att berörda myndigheter snarast tillförs erforderliga resurser för att fullfölja det av Energimyndigheten och Naturvårdsverket framtagna förslaget att länsstyrelserna ska utarbeta regionala planeringsunderlag för vindkraft. Strategin utgår från att en viktig del av en hållbar vindkraftsutbyggnad är att utbyggnaden fördelas på ett lämpligt sätt över landet, bland annat utifrån ett elförsörjningsperspektiv.

Till det paket av åtgärder som utredningen lyft fram bör det införas ett tillfälligt ekonomiskt stöd för kommuners energiplanering.

Syftet med alla dessa åtgärder bör vara att den kommande elproduktionsutbyggnaden går från att vara uteslutande prövningsbaserad till åtminstone till dels också vara planeringsbaserad.

Svensk Vindkraftförening

Per Olofsson, Ordförande

Helena Wänlund, Vice ordförande

Andreas Wickman, Handläggare

² [Bilaga 4](#) Intervjustudie om vindkraft – Om kommunala beslutsfattare och deras syn på lokala acceptans för vindkraft
[Bilaga 9](#) Konsekvenser av en avstannad vindkraftsutbyggnad inom svenskt territorialområde